

Serdülőkori krízisek, öngyilkosság és öngyilkossági kísérlet a gyermek-és serdülőkorban

Dr Mailáth Mónika- Dr Kovács László

Kenézy Gyula Kórház, Gyermek-és Ifjúságpszichiátriai Osztály

-A krízis **meghatározása:** /Caplan, 1964/: A személy kénytelen a lélektani egyensúlyát veszélyeztető-sokszor váratlan, elsősorban külső-körülményekkel szembenézni, melyek fenyegető közelsége számára mindennél fontosabbá válik, s amely helyzet/ek/et szokásos problémamegoldó készségeivel sem elkerülni, sem megoldani nem tudja. **-A serdülőkor során bekövetkező főbb biológiai és pszichés változások:** A pubertáskorúak „vulnerabilitása”: gyakori hangulatingadozás, szorongás a jövőtől, önértékelési problémák... **-A serdülőkor fejlődésméletei:** Gesell, Freud, Piaget, Erikson, tanulásméleti és kulturális megközelítések... **-A személyiségfejlődés fázisspecifikus feladatai:** Elszakadás az otthontól, Független életstílus kialakítása, Szexuális orientáció és nemi szerepviselkedés, Foglalkozási érdeklődés, Megfelelő önkontroll kifejlesztése **-Gyakori krízisszituációk** /fejlődési, és egyéb krízisek/: ütközés a „felnőtt” normákkal; iskolai nehézségek; kortárs kapcsolatok problémái; elidegenedés; kockázatkereső viselkedés (drog-, alkoholfogyasztás, veszélyes vezetés, szökés otthonról stb), a családról való leválás, veszteségek és traumatikus események („búcsú a gyermekkortól”-gyász!), szexuális problémák, spirituális kérdések, szektatagság, intézeti nevelés, örökbe fogadás, krónikus betegség. **-Terápiás lehetőségek:-** a prevenció szerepe, krízisintervenció és más pszichoterápiák /családterápia, szülőkonzultáció, egyéni és csoportterápiák/, kiemelés a környezetből, szociális megoldások...

-Az öngyilkosság definíciója: öngyilkosságot követ el az az ember, aki életének saját maga vet véget. Kísérlet: valaki a meghalás szándékával károsítja saját szervezetét, de ezt követően nem hal meg. **-Az „ öngyilkossági viselkedés ” formái:** „ befejezett ” öngyilkosság, öngyilkossági kísérlet és önsértés(„ falcolás ”), tágabban véve ide sorolhatók az öngyilkossági gondolatok és fantáziák. **-Epidemiológia:** az öngyilkosság 14 éves kor alatt nagyon ritka (kb. 0,1: 100000), a kísérletek elkövetése ennél 50x gyakoribb. A serdülőkortól előfordulásuk nő (kb. 10: 100000 ill. 1-2% az incidencia). A lányok aránya a „ kísérletezők ” között kb. 3/4, a meghaltaknál az arány fordított. **-Háttér bio-pszichoszociális megközelítésben:** rizikótényezők (serdülőkorban fokozott egyéni vulnerabilitás, instabil kortárs- és családi kapcsolatok, csonka család, média és a szűkebb-tágabb társas közeg negatív mintái és értékrendje, reménytelenség, izoláció, negatív életesemények, saját, vagy ismerősök előző kísérletei, depresszió, stb.) és protektív tényezők (jó szociális és családi háttér, vallásosság). **Diagnózis:** öngyilkosságnál egyértelmű, öngyilkossági kísérletnél sokszor bizonytalan. **Komorbiditás:** az öngyilkosok 2/3-nál depresszió, diszruptív magatartászavar, alkohol- és drogabúzus, ill. extrém szorongás-perfekcionizmus megállapítható volt retrospektíve. **Kezelés, prognózis:** a krízisintervenció (a releváns személyek bevonásával), a komorbid zavarok kezelé-se (depresszió!) alapvető, lehetőleg a kísérlet elkövetése előtt. Sokszor előnyös az átmeneti hospitalizáció. Pszichoterápiás módszer (egyéni, családth., krízis-csoport, stb.) alkalmazása ajánlott. Az öngyilkossági kísérletet elkövetők többsége később ismét próbálkozik, 1/6-a később öngyilkos lesz. **Megelőzés:** alapja a „cry for help”, a szándék nyílt vagy rejtett közlése. Célja a veszélyben levők felismerése, a preszuicidális szindróma befolyásolása.

Ajánlott irodalom:

Farkasinszky T. (1987): Gyermek- és serdülőkori öngyilkossági kísérletek. TBZ Bull. VIII. Fekete S., Schmidtke A. (1995): Szuicidium-Modellkövetés-Család, Psychiat. Hung. 10: 131, Kees van Herringen(2001): UNDERSTANDING SUICIDAL BEHAVIOR. The Suicidal Process Approach to Research, Treatment and Prevention. J. Wiley & Sons, Chichester. NY Vetró Á., William L.I. Parry-Jones (szerk.) (1996): Gyermek- és ifjúságpszichiátria, Buda, B.(2001): Öngyilkosság, Böszörményi Z, Brunecker Gy./1979/ A gyermekkor és az ifjúkor pszichiátriája (Medicina), Cole, M., Cole,S /1998/:Fejlődéslelektan (Osiris), Vikár, Gy.: A serdülőkor válságai

Magyarország célba ér

